

Šárka Martincová : Akce Reinhard

Magisterská diplomová práce

Univerzita Karlova, Filozofická fakultě, Ústav světových dějin, Seminář
nejnovějších dějin;

Praha, 2006, 178 s.;

Nikdy nebude dost odborných historických prací, osobních vzpomínek či uměleckých děl věnovaných problematice genocidy Židů za druhé světové války. Šárku Martincovou přivedlo k tematice holocaustu osobní přátelství s Richardem Lazarem, autorem jedinečného svědectví o vyhlazovacím táboře v Treblince. (Srov. Richard Glazar : Treblinka, slovo jak z dětské říkanky. Praha, 1994;) Její mnohaletý zájem o tuto tragickou kapitolu dějin 20. století vyústil v napsání diplomové práce o „akci Reinhard“. Zapojila se tak do širokého proudu české i světové historiografie, který se pokouší dokumentovat a vysvětlit „nevysvětlitelné“, tj. zruďný pokus nacistů o vyhlazení evropských Židů. Předložená práce má přirozeně i aktuální význam, a to především ve vztahu vůči hlasatelům tzv. osvětimské lži a jejich blízkovýchodním epigonům.

Vlastnímu obsahovému jádru práce autorka předeslala uvedení do problematiky, stručné shrnutí dějin antijudaismu či antisemitismu a nevynechala ani nástin postupného vývoje nacistického směřování ke „konečnému řešení“.

V dalších kapitolách se již Šárka Martincová věnovala svému tématu, tj. počátkům plánované genocidy – zde uvedla důležité a často opomíjené zjištění o roli Hitlerem schválené euthanasie „zbytečných životů“ pro přípravu vedoucího kádru „akce Reinhard“ – nástrojům organizovaného teroru a budování i fungování vyhlazovacích táborů. Vymezila rozdíly mezi jednotlivými typy nacistických koncentračních táborů a zdůraznila místo „akce Reinhard“ v celkovém programu likvidace židovského etnika. V české literatuře, zejména v publicistice, nebyly až dosud přesně vymezeny a definovány jednotlivé fáze této genocidy. „Akce Reinhard“ se skutečně především týkala vyhlazení Židů na území předválečného Polska, tj. činnosti táborů v Belžecu, Sobiboru, Treblince a do značné míry i v Majdanku. Časově se týkala let 1942 a 1943 a pokračující genocida v Osvětimi či v dalších táborech již probíhala mimo de facto již zrušenou akci.

V této souvislosti kolegyně Martincová poukázala i na formy židovského odporu, kdy povstání v Treblince a Sobiboru přispěla k ukončení jejich „činnosti“ a k následným pokusům nacistů o zahlazení stop. Bez významu není ani její zjištění o spoluúčasti Ukrajinců, Litevců a Lotyšů na genocidním programu nacistů. (Glazarovy poznámky o roli ukrajinských strážců v Treblince zabránily publikování jeho knížky v komunistickém Československu.) Ocenil jsem i kapitolu o průniku zpráv o utajované existenci vyhlazovacích táborů a o jejich skeptické reflexi ve spojeneckých a neutrálních zemích. Zde také vidím prostor pro další bádání, či pro případnou publikaci.

Práce je vybavena obsáhlým seznamem relevantní literatury, a to včetně odkazů na elektronická media, a i důležitým adresářem příslušných výzkumných středisek.

Má jediná výhrada se týká uspořádání textu, kdy na několika místech autorka neudržela souvislost svého výkladu a zbytečně uvolnila jeho sevřenost.

Na závěr svého posudku mohu konstatovat, že kolegyně Šárka Martincová napsala kvalitní magisterskou práci, kterou se vší odpovědností doporučuji k závěrečné obhajobě před státní zkušební komisí. Navrhuji klasifikaci výborně!

V Praze, 6. září 2006

Prof. PhDr. Vladimír Nálevka, CSc